

Універсальний міжнародний механізм захисту прав людини та проблеми його функціонування

*Петух Марія Анатоліївна,
студентка 4 курсу спеціальності 081 «Право»
ННІ економіки і права
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького*

Термін “механізми міжнародного захисту прав людини” означає систему міжнародних органів і організацій, що діють з метою здійснення міжнародних стандартів прав і свобод людини чи їх відновлення у випадку порушення. Всі правозахисні міжнародні організації можна розділити на дві групи: універсальні та регіональні.

Універсальні правозахисні механізми – це органи й організації, які поширюють свою діяльність на увесь світ, незалежно від державних і регіональних кордонів. Ці механізми пов’язані з основною міжнародною організацією – ООН, адже, по-перше, її членами є майже всі держави світу, по-друге, відповідно до Статуту ООН однією з основних цілей діяльності цієї організації є «утвердження віри в основні права людини, у гідність і цінність людської особистості».

Символічною є дата створення даної організації – 24 жовтня 1945 р., яка свідчить про те, що по закінченню Другої світової війни, людство дійшло висновку, що має бути створений правозахисний механізм, дія якого поширюватиметься на весь світ, аби запобігти тотальному порушенню прав та обмеженню свобод людей, які простежувалися під час війни. Ще однією ціллю створення ООН була протидія та недопущення можливого збройного конфлікту та воєнних дій в майбутньому в будь-якому куточку світу.

Основоположним нормативно-правовим актом в діяльності Організації Об’єднаних Націй є Статут. В частині 1 статті 7 Статуту ООН зазначено: «Як головні органи Організації Об’єднаних Націй засновуються: Генеральна Асамблея, Рада Безпеки, Економічна й Соціальна Рада, Рада з Опіки, Міжнародний Суд і Секретаріат».

Безумовно, центральним органом в діяльності ООН є Генеральна Асамблея. Найважливішими функціями є забезпечення співробітництва між державами у різноманітних сферах життєдіяльності, серед яких: економічна, культурна, соціальна, сфера охорони здоров’я і захисту навколишнього середовища та підтримання міжнародного миру та безпеки.

Ще одним важливим органом в функціонуванні ООН є Рада Безпеки, яка складається з п’ятнадцяти держав-членів, п’ять з яких є постійними учасниками та десять держав-членів, які обираються строком на два роки. Рада Безпеки закріплює за собою обов’язок забезпечувати дотримання світового миру та безпеки, веде розслідування конфліктів, які можуть спровокувати спалах збройного протистояння або воєнних дій та спрямовує свої зусилля на вирішення суперечок між державами виключно мирним шляхом та засобами.

Координаційним органом ООН у сфері економічного співробітництва Організації з її спеціалізованими установами є Економічна та соціальна рада. Повноваження цього органу полягають в визначенні напрямів розвитку держав в економічній та соціальній сфері, з метою покращення життя людства та підвищення їх життєвого рівня.

Міжнародний суд (МС), що розташований у Гаазі, Нідерланди, є головним судовим органом Організації Об'єднаних Націй. Метою Міжнародного Суду є вирішення суперечок між державами. Суд розглядає справи, пов'язані з військовими злочинами, незаконним втручанням держав і етнічних чисток, та, як і раніше, інші юридичні справи.

Секретаріат ООН забезпечує дослідження, збір інформації та коштів, необхідних органам Організації Об'єднаних Націй для організації своїх засідань і регламентних дій.

Комітет з прав людини ООН – організація, що займається наглядом за виконанням Міжнародного пакту про громадянські та політичні права в країнах — учасниках пакту. Комітет оцінює доповіді про виконання Пакту, які подаються країнами-учасниками, складає коментарі до Пакту і висловлює за скаргами держав і приватних осіб про порушення Пакту країнами, які ратифікували Перший факультативний протокол до Пакту, міркування. Члени комітету мають право висловлювати особливі думки, що додаються до міркувань.

Міжнародна організація праці (МОП) – спеціалізована установа Організації Об'єднаних Націй (ООН), заснована для підтримки міжнародного співробітництва у справі забезпечення миру в усьому світі й зменшення соціальної несправедливості за рахунок поліпшення умов праці. Основними цілями МОП є захист прав у світі праці, заохочення гідної праці, посилення соціального захисту та зміцнення діалогу з питань праці. МОП, як міжнародна організація, відповідає за розроблення міжнародних стандартів у сфері праці і здійснює нагляд за їх дотриманням.

Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) – міжнародна організація, спеціалізована установа Організації Об'єднаних Націй, яка при співпраці своїх членів-держав у галузі освіти, науки, культури сприяє ліквідації неписьменності, підготовці національних кадрів, розвитку національної культури, охороні пам'яток культури тощо.

Аналізуючи діяльність універсальних міжнародних механізмів захисту прав людини, показовим є той факт, що рішення, які приймаються ними носять рекомендаційний характер.

Відсутність безпосереднього обов'язку виконання доповідей з прав людини не сприяє ефективності звернення до нього з боку держав, в яких або стосовно яких питання захисту прав людини стоїть особливо гостро. З огляду на це вбачається, що універсальні міжнародно-правові механізми захисту прав людини не містять у собі такого важливого елемента, як обов'язковий характер рішень уповноважених органів, що безумовно впливає на рівень ефективності такого механізму. Масові порушення основних прав та свобод людини багато в чому спричинені відсутністю рішучих дій міжнародних організацій у створенні

відповідного механізму з необхідними повноваженнями, який би не тільки координував програму росту численних контрольних органів, але й діяв швидко, ефективно та рішуче.

В наші часи, особливо помітна криза та необхідність реорганізації всієї системи діяльності міжнародних механізмів захисту прав людини. Найбільш вдалим варіантом є розробка відповідного документу, який би надавав можливість обов'язкового характеру виконання рішень, які приймаються відповідними міжнародними організаціями, адже, це являє собою єдину реальну можливість забезпечення справедливості, захисту прав, свобод та інтересів людей по всьому світу.

Список використаних джерел

1. І.А.Шуміло. Міжнародна система захисту прав людини. Київ:ФОР Голембовська О.О.-168 с.

2. Сидорчук Ю.М. Механізми захисту прав людини та громадянина:сутність і перспективи розвитку в Україні. Науковий вісник Чернівецького університету.2013. Вип. 682. С. 33-35.

3. Наливайко Л.Р., Степаненко К.В., Щербина Є.М. Міжнародний захист прав людини: навч. посібник. Дніпро:ДДУВС, 2020. 260 с.

4. Міжнародне право: Навч. посібник / За ред. М. В. Буроменського. – К.: Юрінком Інтер, 2005. –336 с.

Науковий керівник:

*Джолос Сергій Вадимович,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри державно-правових дисциплін
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького*